

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ АУДІОВІЗУАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА
КАФЕДРА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

Силабус
навчальної дисципліни
ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВА

Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	021 Аудіовізуальне мистецтво і виробництво
Освітньо-творча програма	Аудіовізуальне мистецтво і виробництво
рівень вищої освіти	третій (освітньо-творчий)
ступінь вищої освіти	доктор мистецтва

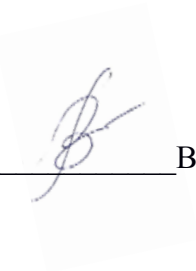
Харків - 2024

Силабус склала:
Доктор філософських наук, доцент
Лисенкова Владлена Віталіївна

Мова навчання: українська

Силабус затверджено на засіданні
кафедри мистецтвознавства
протокол № 2 від «27» серпня 2024 р.

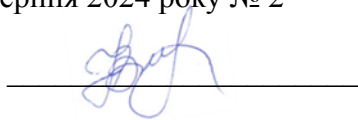
Завідувач кафедри мистецтвознавства

Владлена ЛИСЕНКОВА

Схвалено
Радою факультету аудіовізуального мистецтва
Протокол від «30» серпня 2024 року № 2

Голова Ради

Наталія МАРХАЙЧУК

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Назва дисципліни	ФІЛОСОФІЯ МИСТЕЦТВА
Викладач	Лисенкова Владлена Віталіївна
Контактні дані викладача	vladlena_lysenkova@xdak.ukr.education
Інформація про консультації	Консультації щотижневі: понеділок з 16:00 до 18:00
Логіка вивчення курсу	Пререквізити: Курс «Філософія мистецтва» викладається у 1 семестрі і є однією із передумов ефективною творчої і дослідницької діяльності, що надасть змогу певною мірою уникнути помилок у визначенні стратегій творчого проекту і наукового дослідження, алгоритмізації основних їх етапів, верифікації отриманих результатів. Постреквізити: Курс є основою вивчення курсів «Мистецька компаративістика», «Аудіовізуальне мистецтво в креативних індустріях», «Спецсеминар з теорії та практики аудіовізуального мистецтва», «Майстерність за спеціальністю та робота над творчим проектом», «Сучасні парадигми мистецької освіти».

АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

Місце дисципліни в програмі навчання. «Філософія мистецтва» – навчальна дисципліна, яка в контексті розуміння філософії як всезагальної теорії суцього і всезагального методу його дослідження, поглиблює теоретико-методологічну підготовку майбутніх докторів мистецтв у контексті вивчення сутності мистецтва. У дослідницькій роботі молодих науковців важливими засобами пізнання є теорія як форма осягнення сутності предмету пізнання, а також метод як спосіб, шлях досягнення цієї сутності. Саме ці основні засоби в узагальненому вигляді мають бути осмислені і слугувати настановами в проведенні наукових досліджень майбутніми докторами мистецтв.

МЕТА КУРСУ

Мета вивчення навчальної дисципліни – забезпечити глибоке засвоєння аспірантами специфіки філософського осягнення мистецтва, володіння теоретичними і методологічними основами її науково-дослідного аналізу, застосування отриманого знання у організації творчої діяльності.

Завдання вивчення навчальної дисципліни:

- усвідомити специфіку філософського знання у вивченні мистецтва, відмінні риси філософського світогляду у порівнянні з іншими історичними формами світогляду;
- поглибити знання про центральні проблеми філософської думки стосовно мистецтва, базові філософські і естетичні поняття та категорії, які є необхідними для сучасного універсального розгляду сутності мистецтва;
- виявити специфіку пізнання мистецтва у різних сферах духовної рефлексивної діяльності: побутово-практичній, ігровій, міфологічній, художній, філософській, релігійній, науковій;
- поглибити знання про пізнання мистецтва як творчий процес, акцентувати увагу на таких його аспектах, як свідоме і несвідоме у творчості, творча інтуїція, інсайт, евристика, етапи і структура творчого процесу;

- розширити уявлення про теорію і метод та їх співвідношення у пізнанні мистецтва, про методологію як вчення про методи та систему методів наукового пошуку.

Очікувані результати навчання після вивчення курсу:

- чітко визначати предмет філософії мистецтва;
- вирізняти системи, течії, напрями, школи вивчення мистецтва, основні їх прояви;
- бачити специфіку розвитку філософських поглядів у різні історичні періоди;
- засвоїти основні поняття і категорії філософії мистецтва, розробки найвидатніших мислителів минулого і сучасного;
- розуміти сутність мистецтва, виокремлювати різні теорії походження мистецтва, розуміти специфіку мистецьких цінностей;
- опанувати основні положення філософії мистецтва;
- оволодіти знаннями специфіки вивчення мистецтва;
- виокремлювати особливості мистецького підходу до життя;
- розуміти структуру і будову мистецької діяльності, її форми;
- вміти системно аналізувати мистецтво як естетичний феномен, його основні принципи;
- інтерпретувати, аналізувати, реферувати тексти у галузі філософії мистецтва;
- вміти написати оригінальні тексти на теми філософії мистецтва;
- використовувати набуті знання у галузі філософії мистецтва щодо організації творчих проєктів.

ЗАГАЛЬНІ ТА ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК 1	Здатність до оволодіння новими знаннями та розвитку творчих здібностей.
ЗК 2.	Здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та оцінки явищ та витворів у галузі аудіовізуальних практик, генерування нових ідей при вирішенні творчих, дослідницьких, педагогічних, практичних завдань та визначення засобів їх реалізації. Здатність розробляти та керувати проєктами.
ЗК 3	Здатність до наукової, науково-педагогічної комунікації та спроможність дотримуватися етикету наукового, науково-педагогічного спілкування.
ФК 2.	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розробці науково-творчого проєкту/продукту, критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та виробництва.
ФК 4.	Здатність критично оцінювати художню якість аудіовізуального продукту та обґрунтовувати експертні висновки; здійснювати експертну та консультативну діяльність в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 2.	Підвищення рівня творчих та наукових складових професійної підготовки фахівців у галузі аудіовізуального мистецтва та виробництва.
ПРН 3.	Вміння застосовувати сучасну методологію та міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та виробництва.
ПРН 5.	Оцінювати якість аудіовізуальних творів, враховувати ризики при їх виробництві; надавати експертні та консультативні послуги.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	обов'язкова освітня компонента
Формат курсу	Семестр 1, заочна форма навчання
Обсяг курсу	Кількість кредитів: 3

	Загальна кількість годин: 90
	Аудиторних годин 7 (лекцій 5, семінарів 2)
	Годин самостійної роботи 83
Технічне і програмне забезпечення	Ноутбук, мультимедіа проектор, екран. Google classroom, Google meet
Форми, види навчальних занять	<i>Форми:</i> навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи
	<i>Види навчальних занять:</i> лекції, семінари.
Методи навчання	Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, метод проблемного викладення матеріалу, частково-пошуковий, словесний, ділова гра; наочні методи
Поточний контроль	відповідь на семінарському занятті; завдання самостійної роботи; презентація власного дослідження з проблемного поля дисципліни на наукових заходах. Кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку.
Підсумковий контроль	Екзамен – усна відповідь на питання білетів
Політика курсу:	Політика оцінювання (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу здобувача. Форму і час відпрацювання здобувач та викладач взаємопогоджують. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантними, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході семінарських занять, контрольних роботах, на екзамені. Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність, відповідальність; робота в аудиторії з відключеними мобільними телефонами.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№№ п/п	Найменування розділів	Кількість годин					
		усього	ауд.	лекції	сем.	пр.	СРС
1.	Розділ 1. Естетика як основа філософії мистецтва	43	2	2	-	-	41
2.	Розділ 2. Мистецтво як об'єкт наукового аналізу	47	5	3	2	-	42
		90	7	5	2		83

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин	К-сть балів
1.	Багатоаспектність наукового вивчення мистецтва	2	15
	Разом:	2	15

Самостійна робота

№ з/п		Назва теми	К-сть годин	К-сть балів
1.	1	Специфіка філософії мистецтва.	4	3
2.		Особливості застосування філософської методології для вивчення сутності мистецтва	10	5
3.		Принципи систематизації естетичних категорій.	4	3
4.		Система естетичних категорій	10	5
5.		Естетичний досвід: становлення і розвиток	4	3
6.	2	Концепції естетичного смаку	10	5
7.		Історичне становлення мистецтва як специфічного і автономного виду духовної діяльності	10	5
8.		Мистецтво як соціальне явище	4	3
9.		Роль мистецтва у творенні і руйнуванні культурних норм	4	3
10.		Особисте, національне, регіональне, глобальне у мистецтві	4	3
11.		Мистецтво і теорія критики	4	3
12.		Методологія аналізу художнього твору	10	5
13.		Художнє спілкування і культура	5	4
Разом :			83	45

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до Положення ХДАК про організацію освітнього процесу та передбачає поточний та підсумковий контроль, який згідно з навчальним планом та освітньою програмою проводиться у формі іспиту.

Оцінювання спрямоване на визначення рівня сформованості компетентностей, здатності здобувача до аналітичної, творчої та дослідницької діяльності, а також якості виконання практичних завдань і презентацій.

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою таких форм контролю:

- 1) можливість застосовувати філософські теоретико-методологічні настанови і підходи в дослідженні означених наукових проблем – диспути, доповіді, проблемні семінари, командні проекти;
- 2) вміння використовувати філософський інструментарій в галузі професійної проблематики – тестування, опитування, проблемні семінари, моделювання професійних ситуацій, реферати, есе;
- 3) набуття знань щодо компетентностей майбутніх фахівців;
- 4) здатність до критичного мислення у науковій роботі – монолог, діалог, полілог, обговорення, дискусія, мозковий штурм;
- 5) знаходження оптимальних рішень проблемних ситуацій у гуманітарних дослідженнях.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ,

які отримують здобувачі освіти, за розділами програми

Форми контролю		Сума (рейтинговий бал)
поточний (в т.ч. самостійна робота)		
Розділ 1	Розділ 2	Екзамен
19	26	
	15	
60		40
		100

Поточний контроль спрямований на оцінювання активності здобувача під час навчального процесу та включає участь у дискусіях, виконання аналітичних завдань, виконання завдань самостійної роботи. При оцінюванні враховуються повнота і глибина теоретичних знань, уміння критично аналізувати явища аудіовізуального мистецтва, оригінальність і обгрунтованість творчих рішень, здатність застосовувати міждисциплінарні підходи, аргументації власної позиції.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва	Хід виконання роботи	Рекомендована література	Кількість балів
1.	Багатоаспектність наукового вивчення мистецтва	1. Психологія мистецтва. 2. Коунологія мистецтва. 3. Семіотика мистецтва. 4. Герменевтика мистецтва. 5. Мистецтво і художня критика.	1,5,9,10,15	15

Підсумковий контроль. Підсумкове оцінювання відбувається за наступними критеріями:

- широта ознайомлення з рекомендованою літературою;
- ступінь засвоєння матеріалу з кожної теми дисципліни;
- розуміння, рівень засвоєння питань (проблем), що вивчаються.

КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОГО ОЦІНЮВАННЯ (ЕКЗАМЕН)

Рівні досягнень / бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень	
Початковий	1-14	Здобувач надає лише фрагментарні знання, не засвоїв базових положень курсу, не орієнтується у програмі навчальної дисципліни. На запитання не дає правильних відповідей взагалі.
	15-20	Здобувач надає лише фрагментарні знання, погано засвоїв основні положення курсу, наявні грубі і суттєві помилки. На додаткові запитання аспірант майже не дає відповіді.
Середній	21-24	Здобувачем під час відповіді допущена низка суттєвих помилок, але аспірант розкриває до 50 % змісту питань. На додаткові питання відповідає у межах 45-50 %.
	26-29	Здобувач недостатньо повно та чітко викладає матеріал, спостерігається неглибоке знання з курсу, у відповіді є суттєві неточності, може порушуватись логіка викладення матеріалу, у зв'язку з чим до 30 % його зостається нерозкритим.
Достатній	30-32	Здобувач відповідає на запитання, але не розкриває до 25 % навчального матеріалу. У цілому відповідь є вірною, аспірант за допомогою викладача викриває свої помилки.
	33-36	Здобувач дає відповіді на всі питання, але допускає окремі неточності за умови, що принципові моменти були розкриті правильно, має досить високий рівень засвоєних знань.
Високий	37-40	Здобувач при відповіді на питання чітко і послідовно викладає матеріал, виявляє всебічні, ґрунтовні, систематизовані знання програмного матеріалу з даної дисципліни, виявляє творчий підхід до засвоєного матеріалу, відповідає чітко і логічно на додаткові питання, поставлені екзаменатором.

За рішенням кафедри аспірантам, які брали участь в позанавчальній науковій діяльності або виконували узгоджені з лектором індивідуальні форми роботи, присуджуються додаткові бали, кількість яких залежить від обсягу виконаної роботи та значущості досягнутих результатів.

Зарахування результатів неформальної/ інформальної освіти відбувається за рішенням кафедри на основі заяви здобувача та наданих даних документів відповідно чинного Положення https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf.

Рейтингова оцінка з дисципліни та її переведення в оцінки за національною шкалою і шкалою ECTS (згідно з Положенням про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти ХДАК).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	<i>незадовільно</i> з можливістю повторного складання
0-34	F	<i>незадовільно</i> з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ ФОРМИ КОНТРОЛЮ

1. Процес виникнення мистецтва.
2. Специфіка виразно-наслідувальної діяльності у формуванні первісного мистецтва.
3. Роль міфу у розвитку мистецтва.
4. Свобода як умова виникнення мистецтва.
5. Багатоетапність народження художньої культури.
6. Мистецтво як соціальне явище.
7. Традиції і новаторство у мистецтві.
8. Естетична форма суспільної свідомості. Естетичне і мистецтво.
9. Мистецтво у взаємодії з іншими формами суспільної свідомості: етичною, релігійною, філософською.
10. Поліфункціональність мистецтва.
11. Специфіка теоретичної історії мистецтва античності.
12. Теоретична історія європейського мистецтва Середньовіччя і Ренесансу.
13. Теоретична історія європейського мистецтва XVII – XIX ст.
14. Теоретична історія європейського мистецтва XX – XXI ст.
15. Визначення філософії мистецтва і естетики як наук.
16. Структура естетичної науки.
17. Основні функції естетики.
18. Характеристика основних естетичних категорій.
19. Особливості означення естетичної культури як категорії.
20. Розвиток системи естетичних категорій.
21. Характеристика естетичної свідомості і естетичної діяльності.
22. Естетична і художня сфера осягнення дійсності.
23. Поняття «мистецтво», його особливості.
24. Структура мистецтва, її основні елементи.
25. Роль митця у художньому процесі.

26. Художній образ у мистецтві.
27. Співвідношення змісту і форми у мистецтві.
28. Стильові особливості мистецтва.
29. Категорії мимесису і катарсису у теорії мистецтва.
30. Творчість як основа існування мистецтва.
31. Сутнісні риси творчості.
32. Художня творчість і її особливості.
33. Етапи і структура творчої активності.
34. Роль таланта і генія у художній творчості.
35. Мистецтво і художній твір як цінності.
36. Класифікація цінностей у художній культурі.
37. Естетичне і корисне.
38. Психологічна основа появи і існування мистецтва.
39. Психологічні підвалини художньої творчості.
40. Психологічні особливості художнього сприйняття.
41. Комунологічні основи вивчення мистецтва.
42. Мистецтво як художнє спілкування.
43. Роль інтонації у художньому процесі.
44. Знаки у художньому спілкуванні.
45. Багатомовність художньої діяльності.
46. Твір як метазнак художньої культури.
47. Розуміння і інтерпретація у художній культурі.
48. Герменевтика і розуміння мистецтва.
49. Мистецтво, критика, суспільство.
50. Критичний аналіз у мистецтві.
51. Естетика як методологія художньої критики.
52. Прогнози і плани розвитку художньої культури.
53. Предмет і методи футурології мистецтва.
54. Есхатологічні концепції мистецтва і його доля у майбутньому світі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна література

1. Адорно Т. Теорія естетики. – К. : Основи, 2002. – 518 с.
2. Бенюк О.Б. Філософія мистецтва. Робоча програма навчальної дисципліни. – К.: Вид-во Ліра-К, 2018. – 32 с.
3. Вінкельман І.І. Про художній ідеал прекрасного. – К.: Мистецтво, 1990. – 305 с.
4. Гераїмчук І.М. Філософія творчості: монографія. – Донецьк: ЕКМО, 2006. – 120 с.
5. Колеснікова О.В, Межова Н.Г. Естетика: конспект лекцій. – Х.: НЮА України ім. Я. Мудрого, 1998. – 152 с.
6. Левчук Л.Т. Західноєвропейська естетика ХХ століття: навчальний посібник. – К.: Либідь, 1997. – 224 с.
7. Левчук Л.Т., Кучерюк Д.Ю., Панченко В.І. Естетика: підручник для ВНЗ.– К. : Вища школа, 2000. – 398 с.
8. Левчук Л.Т. Українська естетика: традиції та сучасний стан: монографія. – К.: Маклаут, 2011. – 339 с.
9. Лисенкова В.В. Філософський спосіб життя і філософські школи. *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку: матер. міжнар. наук. конф.* (18-19 листоп. 2021 р.). Під ред. проф. В. Шейка та ін. – Харків: ХДАК, 2021. - С. 37-38.
10. Лисенкова В.В. Використання філософської складової у стратегіях сучасної освіти. *The 24th International scientific and practical conference «Information and innovative*

technologies in education in modern conditions» (June 20-23, 2023). Varna, Bulgaria. International Science Group, 2023. P. 275-276.

11. Мовчан В.С. Естетика: навчальний посібник. – К.: Знання, 2011. – 527 с.
12. Моруа А. Мистецтво і життя. – К.: Мистецтво, 1990. – 356 с.
13. Ортега-і-Гассет Х. Естетика. – К.: Юніверс, 2003. – 605 с.
14. Панченко В.І. Етика. Естетика. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. – 432 с.
15. Татаркевич В. Історія шести понять: Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчість. Відтворництво. Естетичне переживання. – К.: Юніверс, 2001. – 366 с.
16. Хогарт У. Про красу. – К.: Мистецтво, 1978. – 224 с.
17. Чистіліна Т. Етика та естетика. – К.: ЦНЛ, 2019. – 304 с.
18. Шеллінг Ф.В. Філософія мистецтва. – К.: Мистецтво, 2002. – 485 с.

Допоміжна література

19. Барановська Н.М. Промислова естетика: навчальний посібник для студентів дистанційної форми навчання. – Львів: Львівська політехніка, Ін-т дистан. Навчання, 2003. – 98 с.
20. Марущак О.В. Філософія (етика, естетика, логіка): словник основних понять і термінів. – Миколаїв: МНАУ, 2021. – 52 с.
21. Петрушенко О.П. Словник з естетики. – Львів: Магнолія, 2019. – 352 с.
22. Радевич-Винницький Я.К. Етикет і культура спілкування: навчальний посібник. – К.: Знання, 2006. – 291 с.
23. Савельєв В.П. Культурологія. Етика. Естетика: навчальний посібник. – Львів: Магнолія, 2019. – 323 с.
24. Стендаль Естетика реалізму. – К.: Мистецтво, 1983. – 278 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

1. Бібліотека Харківської державної академії культури
2. Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.
3. Естетика в сучасному світі – освітньо-інформаційний портал з естетики [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://estetica.etica.in.ua>
4. Інститут філософії ім. Г. Сковороди [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.filosof.com.ua>.
5. Мовчан В. С. Естетика : навч. пос. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://textbook.com.ua/etika-ta-estetika/1473446665>
6. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка